

УДК 364.044:616-036.82(477)

Шуба Л.В.¹, Омок Г.А.², Хижняк М. В.³

¹канд. пед. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка»

²канд. пед. наук, доцент, НУ «Запорізька політехніка»

³студент, НУ «Запорізька політехніка»

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ ПІД ЧАС РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У контексті реабілітації в Україні питання безбар'єрності набуває критичного значення. Заклади охорони здоров'я та реабілітаційні центри поступово трансформуються: зокрема, у ДУ «Територіальне медичне об'єднання МВС України по Вінницькій області» створено безбар'єрний простір: пандуси з поручнями, ліфт, адаптовані санвузли, блок палат для маломобільних осіб, спортивна зала для фізичної реабілітації, паркомісця для людей з інвалідністю. Подібні роботи проводяться і у інших регіонах: наприклад, у Рівненській області лікарня та реабілітаційне відділення центральної міської лікарні капітально ремонтуються з метою безбар'єрності [1, 2, 4].

Однак, навіть при наявності облаштованих приміщень, існує низка проблем. По-перше, масштаб недостатній: часто адаптовані лише входні зони, пандуси чи санвузли, а внутрішня навігація, доступ до ліфтів чи реабілітаційного обладнання – залишаються неадаптованими. У багатьох лікарнях реабілітаційне обладнання чи спортивні зали не сертифіковані за принципами універсального дизайну. По-друге, війна внесла додаткові виклики: пошкоджена інфраструктура, масові переміщення пацієнтів, збільшення кількості поранених і людей з інвалідністю – це створює надзвичайне навантаження на реабілітацію та змушує адаптувати заклади до нових умов швидко [3, 4].

Ще одним важливим аспектом є вплив недоступності середовища на емоційний та психологічний стан пацієнтів. Коли людина з обмеженою мобільністю або після травми приходить у лікарню чи реабілітаційний центр і стикається зі сходами без пандуса, вузькими дверима, відсутністю навігації чи адаптованого обладнання – це підсилює відчуття безпомічності, ізоляції, зниження самооцінки. Психологічний стрес зростає, мотивація до реабілітації падає, що в свою

чергу може гальмувати відновлення. У контексті воєнного стану, коли пацієнт вже переніс травму або втрату, недоступність фізичного простору підсилює почуття відчуженості й може призводити до тривоги, депресивних симптомів або уникання реабілітаційних занять.

Для вирішення таких проблем на практиці застосовуються такі підходи:

- аудит доступності закладу з урахуванням універсального дизайну;
- створення модульних реабілітаційних відділень, що легко адаптуються до різних груп пацієнтів;
- залучення психологічної підтримки як частини реабілітації;
- інтеграція цифрових сервісів, телереабілітації й мобільних модулів, що дозволяють пацієнтам продовжувати вправи вдома або у тимчасових умовах [1, 2, 5].

Крім того, важливо залучати самих пацієнтів у процес проектування безбар'єрного простору – це підвищує адекватність рішень і мотивацію до користування послугами.

Таким чином, безбар'єрність у реабілітаційних закладах України – це не тільки про архітектуру чи обладнання, але й про повноцінний психосоціальний супровід, системну адаптацію середовища до нових викликів війни, та забезпечення клієнт-орієнтованого підходу. Вирішення цих питань має значний вплив на якість відновлення і соціальної інтеграції пацієнтів.

Список використаних джерел:

1. Безбар'єрність – це філософія суспільства без обмежень. URL: <https://uvp.od.gov.ua/bezbar-yernist-tse-filosofiya-suspilstva-bez-obmezhen/> (дата звернення: 28.10.2025)
2. Інтеграція принципів безбар'єрності в Україні у відповідь на нові виклики. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/intehratiya-pryntsyvipbezbar'yernosti-v-ukrayini-u-vidpovid-na-novi-vyklyky> (дата звернення: 28.10.2025)
3. Наливайко Л. Р. Марценюк Л. В. «Безбар'єрна Україна»: проблеми та перспективи. *Нове українське право*, 2023. Вип. 4. С.82-93.
4. Пріоритети та виклики політики безбар'єрності: аналітичні матеріали до розробки Плану заходів на 2025-2026 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні. Київ: НІСД, 2024. 136 с.
5. Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні : Указ Президента України від 3.12.2020 р. № 533/2020. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809> (дата звернення: 28.10.2025)